

การพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรม
การสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข*
The Development of Leader Competencies by An Innovative Model
for Enhancing Local Peace Engineer Resulting
in the Building of Peaceful Community

¹ขันทอง วัฒนประดิษฐ์, ธปภัค บุณสิงห์, สีฟ้า ณ นคร และ ดลนพร วราโพธิ์

¹Khanthong Wattanapradith, Thapapak Buranasing,

Seefa Na Nakorn and Dolnaporn Warapho

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: khantong.wat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขของชุมชนในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เพื่อประเมินหลักสูตรและนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข ดำเนินการวิจัย 4 ระยะ โดยใช้กลุ่มทดลอง 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 25 คน และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 18 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบวัดสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสะท้อนคิด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วย ค่าที

ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ได้แก่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนาบวรวิถีสันติวัฒนธรรม 2) การสื่อสารสร้างสันติและจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ 3) การปฏิบัติตนเป็นต้นแบบมุ่งสู่วิถีแห่งสันติ 4) จิตตระหนักรู้วิถีสันติภายในตน 5) มีอุดมการณ์การเป็นผู้มีความเป็นธรรม รูปแบบที่นำมาใช้พัฒนาหลักสูตร คือ หลักสูตรศึกษาเป็นฐานการเรียนรู้ การเรียนรู้เชิงรุก การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การสอนงานแบบพี่เลี้ยง ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้เข้าอบรมมีสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นทั้ง 5 ด้าน ก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบองค์ความรู้ใหม่ “สามพลังพัฒนาวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น” ได้แก่ พลังที่ 1 หลักการเรียนรู้

*Received February 15, 2021; Revised March 23, 2021; Accepted May 3, 2021

เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามหลักไตรสิกขา พลังที่ 2 การเสริมสร้างสมรรถนะด้วยโค้ชกัลยาณมิตร พลังที่ 3 คือ 6 ก้าวอย่างแห่งการเรียนรู้สันติกระบวนทัศน์ด้วยสติ 6 ขั้นตอน

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะผู้นำ; วิศวกรสันติภาพท้องถิ่น; รูปแบบนวัตกรรม; ชุมชนสันติสุข

Abstract

The objectives of this research were 1) to strengthen capacity of local leader to be the peace engineer to build the peaceful community in Patumthani Province and Ayuttaya Province and 2) to evaluate the curriculum and introduce the program of development to enhance the capacity of leader with the innovative model of enhancing local peace engineer. The study was divided into 4 phases, two experimental groups. A target group consisted of 25 local leaders in Phatumthani and 18 local leaders in Ayutthaya. A one group pretest – posttest design was also applied in the study. The research instruments included in-depth interview form, competency measurement form for local peace engineer, participatory observation, and reflection. The statistics used for content analysis were percentage, mean, standard deviation (S.D.), and dependent t-test.

The results of the study found that 1) The participation construction have an impact to the community to learn based on the way of the culture of peace; 2) Communication bring about the peace and handle with the conflict creatively; 3) Self-conduct, as a role model, is the way of peace; 4) Awareness of peace within self; and 5) Having ideology of justice. For the guidance was applied to develop the curriculum is the threefold training, active learning, participation, and coaching. The study found that before and after attending the training found to have a difference at a statistical significance at the level of 0.05. The new body of knowledge acquired from the research results in a model called “3 powers for developing the local peace engineers” comprising: 1st power called the three learning principles leading to change according to Trisikkhā; 2nd power called the power for enhancing the competencies through Kalyāṇa-mittatā (good friends) in all 5 aspects; 3rd power refers to the 6 walking steps of learning the paradigm of peace by 6 steps of mindfulness.

Keywords: The Development of Leader Competencies; Innovative Model; Local Peace Engineer; Peaceful Community

บทนำ

การนำพาประเทศไปสู่จุดหมาย สันติสุขในชุมชนนับว่าเป็นรากฐานสำคัญ บทบาทของชุมชนท้องถิ่นมีความสำคัญในการขับเคลื่อนไทยแลนด์ 4.0 โดยชุมชนสามารถดึงศักยภาพตนเอง สามารถจัดการตนเองและพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้สันติสุขในชุมชนจะเกิดขึ้นได้นั้น ผู้นำ (Leaders) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลสะท้อนถึงทิศทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดสันติสุข สามารถนำพาชุมชนก้าวผ่านความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขให้กับชุมชน จากการศึกษาชุมชนต้นแบบสันติสุข พบว่า คุณธรรม วิสัยทัศน์ ทักษะคติของผู้นำเป็นตัวบ่งชี้สำคัญ อดุมการณ์และความเชื่อมั่นในกระบวนการสันติวิธี (Peaceful means) ของผู้นำส่งผลทำให้เกิดสันติสุขในชุมชน (Wattanapradith, 2017)

ผู้นำที่นำพาชุมชนเกิดสันติสุขได้นั้น เป็นได้ทั้งผู้นำทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ แต่เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามหรือกลุ่มและช่วยให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมาย มีคำถามว่า ผู้นำที่จะพาชุมชนสันติสุขควรเป็นแบบใด ซึ่ง Phramaha Hansa Dhammhaso (2018) ได้นำเสนอวงล้อในกระบวนการสร้างสันติภาพในสังคมไทย นอกจากสร้างรากฐานจิตวิญญาณแห่งสันติภาพ สร้างวิถีสันติพัฒนาธรรมแล้ว การสร้างวิศวกรสันติภาพเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสันติภาพและสันติสุขในสังคมไทย โดยวิศวกรสันติภาพนั้นนอกจากเป็นผู้ที่มีความเป็นจิตอาสาในการทำหน้าที่สร้างสังคมให้เกิดสันติภาพสร้างสรรค์สังคมให้เกิดสันติสุข ผลการศึกษานี้นำมาสู่ปัญหาการวิจัยว่า การนำแนวคิดการสร้างหรือพัฒนาผู้ที่จะเป็นวิศวกรสันติภาพในชุมชนหรือ “วิศวกรสันติภาพท้องถิ่น” ควรเป็นอย่างไร และอะไรเป็นตัวบ่งชี้และแนวทางใดที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นของผู้นำที่สะท้อนถึงการสร้างสันติภาพและสันติสุขในชุมชน

Lorilee, Sandmann and Vandenberg (1995) ได้นำเสนอแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำศตวรรษที่ 21 เป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปฏิบัติการชุมชน (Community Action Leadership Development: CALD) โดยเสนอค่านิยมที่ผู้นำควรยึดเป็นพื้นฐานการปฏิบัติ 7 ประการ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน การนำร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยกัน การสร้างชุมชน การพัฒนาพลังร่วมกันของกลุ่ม การปฏิบัติร่วมกัน และการสื่อสารที่เข้มแข็งการพัฒนาสมรรถนะผู้นำนอกจากแนวคิดศาสตร์ตะวันตกแล้ว มีการศึกษาถึงการพัฒนาเสริมสร้างจริยธรรมของผู้นำ พบว่า หลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักการพัฒนาดนตามหลักพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้อบรมให้เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Phramaha Hansa Dhammhaso (2018) ที่กล่าวถึง ในการพัฒนากระบวนการสร้างสันติภาพในสังคมไทย คือ การสร้างรากฐานจิตวิญญาณแห่งสันติภาพ อันมาจากรากฐานคำสอนและหลักปฏิบัติทางศาสนา และการสร้างวิถีสันติพัฒนาธรรม คือ ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายต่างก็ต้องร่วมมือประสานในการสร้างวิถีสันติวัฒนธรรม ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่จะนำพาชุมชนให้เกิดสันติสุขได้นั้นแนวคิดพื้นฐานด้านศาสนาและจิตใจเป็นอีกประเด็นที่คณะผู้วิจัยนำมาศึกษา

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข ซึ่งโครงการวิจัยนี้เป็นโครงการย่อย 3 ภายใต้แผนวิจัยเรื่อง วิศวกรสันติภาพท้องถิ่น: ต้นแบบผู้นำสร้างสันติสุขให้ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสันติสุขในชุมชนจากโครงการ

ย่อย 1 และองค์ความรู้การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพจากโครงการย่อย 2 มาต่อยอดขยายผลและนำไปทดลองพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรมด้านสังคมที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้นำที่สร้างสันติสุขให้ชุมชนและเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นยุทธศาสตร์การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรมและจริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน อันเป็นพื้นฐานที่จะนำพาประเทศไปสู่เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขของชุมชนในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อประเมินหลักสูตรและนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 รูปแบบวิธีดำเนินการวิจัยและเครื่องมือวิจัย

ดำเนินการวิจัยแบบ R&D แบ่ง เป็น 4 ระยะ แต่ละระยะมี ประชากร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ระยะที่ 1 (R1) เพื่อสำรวจและสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ สภาพปัจจุบันของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นให้เป็นวิศวกรสันติภาพ โดยนำข้อมูลองค์ประกอบตัวชี้วัดคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นเพื่อชุมชนสันติสุขในงานวิจัยย่อย 1 เป็นกรอบในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาเป็นวิศวกรสันติภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น กลุ่มตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้นำภาครัฐ จำนวน 10 ท่าน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 ท่าน กลุ่มตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 10 ท่าน รวม 30 ท่าน โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก 1) เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี 2) เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในฐานะผู้ดำเนินการกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน 3) เป็นผู้เต็มใจในการให้ข้อมูล เก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อพัฒนาแบบวัดสมรรถนะผู้นำท้องถิ่น จำนวน 614 คน ตามเกณฑ์ คอมเลย์และลี (Comrey and Lee, 1992)

ระยะที่ 2 (D1) เพื่อนำเสนอร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรท้องถิ่นประกอบด้วยหลักการ แนวคิด ชุดกิจกรรม เครื่องมือวัดและประเมินผล โดยนำข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชนที่ได้จากโครงการย่อย 2

เป็นกรอบในการพัฒนาปรับปรุง และให้เข้ากับบริบทของพื้นที่และกลุ่มศึกษา นำไปทดลองนำร่องกับผู้นำท้องถิ่น ตำบลปากจั่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 25 คน

ระยะที่ 3 (R2) เพื่อนำหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงมาทดลองใช้กับกลุ่มทดลองจริง 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ตำบลบึงน้ำรักษ์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 25 คน และกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ตำบลบ้านป้อม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 18 คน ใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design 1) หลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำชุดหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นในการเป็นวิศวกรสันติภาพเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน มี 6 Module แบ่งเป็นอบรมต่อเนื่อง 3 วัน จำนวน 20 ชั่วโมง และติดตามผล 1 เดือน

ระยะที่ 4 (D2) ประเมินผลการใช้หลักสูตรวิเคราะห์สรุปผลนำรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข ไปเผยแพร่และขยายผล เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามวัดสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) มี 5 ระดับ การตรวจสอบเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบวัดทั้งฉบับ .983 มี 41 ข้อคำถาม 3) เชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม 360 องศา การสะท้อนคิด

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test และการตีความแบบอุปนัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 จริยธรรมในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญและตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัย ในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง เครื่องมือวิจัยได้รับการตรวจรับรองจริยธรรมวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจทำให้ได้แบบวัดในการประเมินสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนาบวิถีสันติวัฒนธรรม 2) สื่อสารสร้างสันติและจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์มี 3) การปฏิบัติตนเป็นต้นแบบมุ่งสู่วิถีแห่งสันติ 4) จิตตระหนักวิถีสันติภายในตน 5) อุดมการณ์เป็นผู้ให้ที่มีคุณธรรม การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นเพื่อสร้างสันติสุขในชุมชน ปรับปรุงจากโครงการย่อย 2 มาปรับปรุง โดยนำหลักตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นแนวทางพัฒนาจิตและปัญญา เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นเสียงสะท้อนที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด และเพิ่มการจัดขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้น พร้อมกับพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เข้าอบรม นำหลักสูตรที่ปรับปรุงไปทดลองนำร่องก่อนนำไปใช้ทดลองจริง ซึ่งผลการทดลองนำร่อง พบว่า สมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นทั้ง 5 สมรรถนะของกลุ่มทดลองนำร่องหลังการทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05

ผลประเมินหลักสูตรและนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข พบว่า การนำหลักสูตรไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม 1) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ต.บึงน้ำรักษ์ อ.ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 25 คน และ 2) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ต.บ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 18 คน โดยหลักสูตรที่ใช้อบรมมี 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 อบรม 3 วัน จำนวน 20 ชั่วโมง มีกรอบเนื้อหา Pre-Module เปิดใจขยายพื้นที่สันติภายใน (3 ชั่วโมง) , Module 1 จุดพลังความคิดสู่วิถีสันติวัฒนธรรม (3 ชั่วโมง), Module 2 สื่อสารสร้างพลังสันติวัฒนธรรม (4 ชั่วโมง), Module 3 การจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ (4 ชั่วโมง), Module 4 ชุมชนเรียนรู้สันติวัฒนธรรม (3 ชม.), Module 5 พี่ประคองน้องสร้างสันติสุขในชุมชน (3 ชม.) และระยะที่ 2 ติดตามผล Module 6 ถอดรหัสสันติวัฒนธรรมนำสู่ความยั่งยืน (ภาคปฏิบัติ) ภายหลังการอบรม 2 สัปดาห์ โดยใช้ระยะเวลา 4 ชั่วโมง

การประเมินผลโดย 1) การเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ก่อน- หลัง การทดลอง ตัวชี้วัดสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น 5 ด้าน พบว่า ผู้เข้าอบรมทั้งสองกลุ่มมีคะแนนค่าเฉลี่ยสมรรถนะโดยรวม และแยกรายด้าน ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าสมรรถนะที่มีการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ การสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนานวัตกรรมสันติวัฒนธรรม สื่อสารสร้างสันติและการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ การปฏิบัติตนเป็นต้นแบบมุ่งสู่วิถีแห่งสันติ

(1) ผลการพัฒนาสมรรถนะตามตัวชี้วัดของกลุ่มบึงน้ำรักษ์

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นบึงน้ำรักษ์ก่อน-หลังการทดลอง

สมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
สมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น	4.12	0.43	4.40	0.49	3.31	.003

*p < 0.05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นแยกรายด้าน บึงน้ำรักษ์ ก่อน-หลังการทดลอง

สมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
การสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนานวัตกรรมสันติวัฒนธรรม	3.92	0.46	4.25	0.53	3.254	.003
การสื่อสารสร้างสันติและการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์	3.98	0.46	4.28	0.58	2.261	.033
การปฏิบัติตนเป็นต้นแบบมุ่งสู่วิถีแห่งสันติ	4.21	0.46	4.42	0.52	2.538	.018
จิตตระหนักรู้วิถีสันติภายในตน	4.09	0.59	4.45	0.58	3.079	.005
มีอุดมการณ์การเป็นผู้ให้ที่มีความเป็นธรรม	4.40	0.57	4.68	0.47	2.281	.032

*p < 0.05

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขของกลุ่มบึงน้ำรักษ์ ก่อนทดลองใช้หลักสูตรอบรมระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นภาพรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นแต่ละด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(2) ผลการพัฒนาสมรรถนะตามตัวชี้วัดของกลุ่มท่าการ้อง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นท่าการ้อง ต.บ้านป้อม ก่อน-หลังการทดลอง

สมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
สมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น	3.99	0.12	4.47	0.47	4.865	0.00

*p < 0.05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแยกรายด้านสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นท่าการ้อง ต.บ้านป้อม ก่อน-หลังการทดลอง

สมรรถนะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
การสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนาบวรวิถีสันติวัฒนธรรม	3.72	0.51	4.37	0.54	7.790	0.000
การสื่อสารสร้างสันติและจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์	3.87	0.58	4.42	0.53	5.314	0.000
การปฏิบัติตนเป็นต้นแบบมุ่งสู่วิถีแห่งสันติ	4.06	0.52	4.44	0.56	3.723	0.002
จิตตระหนักรู้วิถีสันติภายในตน	4.03	0.52	4.53	0.54	3.491	0.003
มีอุดมการณ์นำพาชุมชนเข้าถึงหัวใจแห่งสันติวิถี	4.27	0.66	4.77	0.42	3.000	0.008

*p < 0.05

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นเพื่อสร้างชุมชนสันติสุขของกลุ่มท่าการ้อง ก่อนทดลองใช้หลักสูตรอบรมระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นภาพรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นแต่ละด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

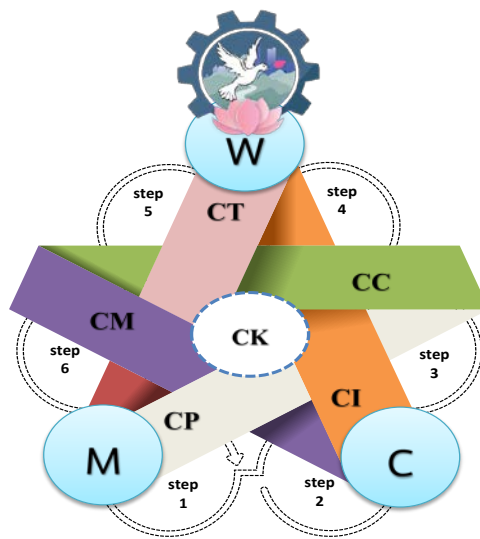
เมื่อพิจารณาแยกค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นรายด้าน พบว่า ทั้งสองกลุ่มผู้เข้าอบรม มีผลการเปลี่ยนแปลง 3 อันดับแรกไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การพัฒนาสมรรถนะการสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนาบวรวิถีสันติวัฒนธรรม, การสื่อสารสร้างสันติและจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์, จิตตระหนักรู้วิถีสันติภายในตน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำขาดการเสริมทักษะการสร้างการมีส่วนร่วม ทำงานเป็นทีมที่ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นตัวประสานให้เกิดสันติวิถีในการทำงานเพื่อชุมชนและการมี

สันติภายในของตัวผู้นำเป็นฐานในการทำงานร่วมกับชุมชนให้เกิดสันติสุข อุดมการณ์เป็นผู้ให้ที่มีคุณธรรมและจิตตระหนักรู้วิถีสันติภายในตน สอดรับกับปรัชญาของหลักสูตรที่มุ่ง “สร้างตน เปลี่ยนแปลงคน สู่การเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อสันติสุข” กล่าวคือ การเป็นวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น พื้นฐานสำคัญเป็นภูเขาน้ำแข็งได้น้ำที่เป็นพลังขับเคลื่อนพฤติกรรมออกสู่ภายนอกและเชื่อมสังคม คือ อุดมการณ์และจิตตระหนักรู้ของผู้นำ การเป็นวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น ผู้นำจึงต้องเป็นผู้เริ่มต้นพัฒนาตนเองก่อน และการจะเปลี่ยนแปลงผู้อื่นได้นั้น ผู้นำต้องเป็นตัวอย่างที่ดีทั้งการดำเนินชีวิตและมีทักษะที่สำคัญในการนำพาชุมชนให้เกิดสันติสุข คือ การจัดการความขัดแย้ง การสื่อสารสันติ การสร้างการมีส่วนร่วมและการเป็นพี่เลี้ยงชุมชนที่ต้องมีความคิดที่สร้างสรรค์และมีการทำงานที่เป็นระบบและมีการวางแผนติดตามเพื่อการพัฒนา กล่าวได้ว่ารูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นสามารถพัฒนาสมรรถนะผู้นำท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข

ผลการประเมินพฤติกรรม 360 องศา โดยการประเมินตนเอง เพื่อนประเมิน และวิทยากรประเมิน เพื่อวัดพฤติกรรมผู้เข้าอบรมในระหว่างอบรมพบว่าทั้งสองกลุ่มผู้เข้าอบรมมีผลการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้เข้าอบรมมีความมุ่งมั่นเรียนรู้พัฒนาด้วยสติ ขันติ มีความเสียสละ แบ่งปัน สื่อสารเชิงบวก มีการวิเคราะห์แก้ปัญหา การทำงานแบบมีส่วนร่วม ผลการประเมินจากการทำแผนพัฒนาตนเอง เพื่อวัดเจตคติที่มีต่อตนเองจุดมุ่งหมายของการพัฒนาตนเอง พบว่า ผู้เข้าอบรมทั้งสองกลุ่มมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสันติภาพในของตน และการสร้างความเชื่อมั่น โดยมีจุดหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนไปสู่สันติสุขเกิดความรักสามัคคีในชุมชน ผลการประเมินจากการนำความรู้ไปใช้ในการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนให้เกิดสันติสุข ด้วยการเขียนโครงการขอยุติธรรมชุมชน พบว่า ทั้งสองกลุ่มผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับการสร้างสันติในชุมชน ไปออกแบบในการทำโครงการเพื่อขอทุนสนับสนุนได้กลุ่มละ 3 โครงการ ซึ่งสามารถนำไปขยายผลต่อยอดในการพัฒนาพื้นที่ได้จริง และผลสะท้อนความรู้สึของผู้เข้าอบรมที่มีต่อโครงการ พบว่า ผู้เข้าอบรมได้สะท้อนถึงประโยชน์ที่ได้ทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีทั้งต่อตนเองและการทำงานชุมชน สามารถนำไปพัฒนาต่อเนื่อง และประทับใจในกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเข้าอบรมครั้งนี้ ผลการประเมินจากเครื่องมือที่หลากหลายสอดคล้องกัน กล่าวคือ รูปแบบกิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตรสามารถพัฒนาสมรรถนะผู้นำและสร้างผู้นำให้เป็นวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่มีสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เรียนรู้พัฒนาบนวิถีสันติวัฒนธรรม 2) การสื่อสารสร้างสันติและจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ 3) การปฏิบัติตนเป็นต้นแบบมุ่งสุวิถีแห่งสันติ 4) จิตตระหนักรู้วิถีสันติภายในตน 5) มีอุดมการณ์นำพาชุมชนเข้าถึงหัวใจแห่งสันติวิถี เกิดวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่มีพลังในการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข สะท้อนจากการทำโครงการพัฒนาชุมชนที่นำเสนอขอยุติธรรมชุมชน 3 โครงการต่อกลุ่มผู้เข้าอบรม ผู้เข้าอบรมมีความประทับใจและนำไปใช้การพัฒนาตน ขยายผลและสร้างสรรค์ชุมชนแห่งสันติสุข

องค์ความรู้ใหม่

พบว่า พัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข ได้รูปแบบโมเดล เรียกว่า “สามพลังพัฒนาวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น” ประกอบด้วย พลังที่ 1 (M-C-W) : 3 หลักการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ Morality : ศีลสิกขา คือ เป็นการฝึกอบรมด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ให้มีความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ Concentration : จิตตสิกขา คือ การพัฒนาบ่มเพาะจิตใจให้เข้าถึงความสงบ บนวิถีที่เรียบง่าย การฝึกอยู่กับตนเองให้อยู่กับ Wisdom: ปัญญาสิกขา คือ การพัฒนาปัญญาขั้นสูง จุดมุ่งหมายปลายทางคือ สร้างสันติสุขให้กับชุมชนโดยเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเองก่อน ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและภาคภูมิใจในการพัฒนาตนเองเป็นวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่สะท้อนผ่าน สัญลักษณ์วิศวกรสันติภาพ ประกอบด้วย วงเกียร์ 8 หมายถึง หลักพัฒนาตนด้วยมรรคมีองค์ 8 นกพิราบ หมายถึง ผู้นำเป็นวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่นำพาตนเองไปปรับใช้ช่วยเหลือสังคมผู้นำต้นแบบสันติภาพ ที่มีความรู้ เจตคติ ความสามารถและทักษะการใช้เครื่องมือเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้เกิดสันติสุขในชุมชนและสังคม ดอกบัว หมายถึง จุดหมายของการพัฒนาชุมชน คือ การรู้ ตื่น เบิกบานของชุมชนเป็นชุมชนสันติสุข

พลังที่ 2 5's C+1 C :พลังแห่งการเสริมสร้างสมรรถนะด้วยโค้ชกัลยาณมิตร ด้วย (Competency) หมายถึง สมรรถนะของการเป็นวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ต้องได้รับการพัฒนาเสริมพลัง ประกอบด้วย CP: Creating a Participatory community code of conduct คือ การสร้างข้อปฏิบัติชุมชนอย่างมีส่วนร่วม CI : Creating to Inner Peace คือ การสร้างการเข้าถึงสุขแท้ การปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความซื่อสัตย์ใจเห็นใจ CC: Create a communication for Peace คือ สร้างสรรค์การสื่อสารสันติภาพ CT: Create systematic thinking design คือ สร้างการคิดวิเคราะห์เป็นระบบ ประกอบด้วย เหตุผล เห็นความเชื่อมโยงและสร้างสรรค์ CM: Create mentoring to solve problems with intelligence คือ สร้างการเป็นพี่เลี้ยงในการแก้ปัญหาด้วยปัญญา CK: Coaching of the Kalyanamitta คือ การประสานใจเชื่อมความรักในการเรียนรู้และพัฒนาจากการโค้ชของกัลยาณมิตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

พลัที่ 3 6 ก้าวอย่างแห่งการเรียนรู้สันติกระบวนทัศน์ด้วยสติ 6 ขั้นตอน

6 Steps of leaning peace paradigm with mindfulness เป็นลำดับขั้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างกระบวนทัศน์ใหม่คือสันติกระบวนทัศน์ที่มีจุดเริ่มต้นเป็นวงรอบของการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ใจเบิกบานเป็นสุข 2) ปรับเลนส์ตาและเปิดหัวใจ 3) สันเสเทือนความคิดด้วยพลังบวก 4) แผนการเรียนรู้วิถีแห่งสันติเป็นการเข้าสูการเรียนรู้ที่มีการเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับการเรียนรู้ ที่เริ่มจากจุดเปลี่ยนแรกคือ 1) รู้จักตนเอง ความเป็นผู้นำ 2) จุดพลังความคิดสู่วิถีสันติวัฒนธรรม 3) สื่อสารสร้างพลังสันติวัฒนธรรม 4) การจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ 5) ชุมชนเรียนรู้สันติวัฒนธรรม ที่ประกอบน้อมสร้างสันติสุขในชุมชน 5) กระจกสะท้อนเพื่อการพัฒนาสร้างสันติภายใน 6) ก้าวอย่างเป็นที่เลียงอย่างมั่นใจสู่จุดหมายขยายพื้นที่สันติ โดยแต่ละขั้นตอนจะมีสติ (consciousness) เป็นกลไกกำกับกับการรู้ ตื่น เบิกบาน ในการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข ได้รูปแบบที่เรียกว่า “สามพลังพัฒนาวิศกรสันติภาพท้องถิ่น” ประกอบด้วยพลัที่ 1 (M-C-W): 3 หลักการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามหลักไตรสิกขา สอดคล้องกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ตามที่ Phra Promkhunaporn (P.A. Piyutto). (2013) ได้อธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเป็นการฝึกฝนพัฒนาชีวิตของตนเองให้ได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ที่มีความอิสระ จากวัตถุนิยม หรือสิ่งกระตุ้นเร้าใจภายนอก ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้อันเกิดจากตนเอง และความรู้ที่ได้จากผู้อื่น นำมาฝึกฝนปฏิบัติจนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองให้มีชีวิตเป็นไปในทางที่ดีงาม และมีความสุข สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคม และสามารถพัฒนานตนเองให้หลุดพ้นจากความทุกข์ได้อย่างถาวร และสอดคล้องกับ ดวงตา ราชอาณาจักร ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้นำในกระบวนทัศน์ใหม่ กล่าวถึง หนึ่งในแก่นสำคัญการพัฒนาผู้นำ คือเรื่องของระบบคุณธรรม และสอดคล้องกับ Chantrawutikorn (2019) กล่าวถึงหลักไตรสิกขาสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและหัวหน้าองค์กรได้

พลัที่ 2 5's C+1 C: พลังแห่งการเสริมสร้างสมรรถนะด้วยไค้ชกัลยาณมิตร (Competency) หมายถึง สมรรถนะของการเป็นวิศกรสันติภาพท้องถิ่นที่ต้องได้รับการพัฒนาเสริมพลัง 5 สมรรถนะ ได้แก่ (1) การสร้างข้อปฏิบัติชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (2) การสร้างการเข้าถึงสุขแท้การสร้างการตระหนักรู้คุณค่าของตนเองและผู้อื่น (3) สร้างสรรค์การสื่อสารสันติภาพ เป็นกลไกพื้นฐานในการดำเนินชีวิต มองเห็นคุณค่าของการสื่อสารสร้างพลังเปลี่ยนชีวิตและป้องกันปัญหาความขัดแย้ง สอดคล้องกับ แนวคิดผู้นำปฏิบัติการชุมชน ทักษะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของ Sandmann and Vandenberg (1995) กล่าวถึงจุดเน้นค่านิยม 7 ประการในการพัฒนาภาวะผู้นำชุมชน กล่าวคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม การนำร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยกัน การสร้างชุมชน การพัฒนาพลัง การปฏิบัติร่วมกัน และการสื่อสารรับฟังด้วยใจผ่านกระบวนการที่เรียกว่าสุนทรียสารสนทนาเพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปร่วมกัน (4) สร้างการคิดวิเคราะห์เป็นระบบ ประกอบด้วยเหตุผล เห็นความเชื่อมโยง และสร้างสรรค์ออกแบบการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนให้เกิดสันติสุข Pansuwan (2014) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงหนึ่งในคุณลักษณะ

ผู้นำชุมชนที่สำคัญต้องมีทั้งเก่งและดี โดยคุณลักษณะด้านที่เก่ง คือ มีความรู้ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเฉลียวฉลาด มีการวางแผนการทำงานเป็นระบบคือ มีจุดหมาย กำหนดมาตรฐานการทำงาน ติดตามและประเมินผล มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน มั่นใจในตนเอง กล้าตัดสินใจ (5) การสร้างการเป็นพี่เลี้ยงในการแก้ปัญหาด้วยปัญญา ทักษะการเป็นพี่เลี้ยงในการแก้ปัญหาด้วยปัญญาและเทคนิคการเป็นพี่เลี้ยงสร้างสันติวัฒนธรรม สอดคล้องกับ Singmatr, Meemana and Kaewin (2017) ได้นำเสนอคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21 ด้านการสร้างทีม (Team Work) เป็นเรื่องของการสร้างทีมงาน และสร้างเครือข่าย ได้แก่ สร้างทีมงานที่ไว้วางใจได้ เชื่อมมั่นในทีมงาน มอบหมายงานตามความสามารถและความถนัด ให้ขวัญและกำลังใจ รับผิดชอบในผลงานที่เกิดขึ้นของทีม ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้คือการเป็นพี่เลี้ยงหรือ Coach ให้กับชุมชนซึ่งผู้ที่จะเป็นวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมสมรรถนะของการเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชน

การประสานใจเชื่อมความรักในการเรียนรู้และพัฒนาจากการโค้ชของกัลยาณมิตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ กล่าวคือ วิทยากรที่ทำหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติกัลยาณมิตรประกอบด้วยเทคนิคการเป็นโค้ช สอดคล้องกับ Wongyai and Phatphon (2019) ได้นำเสนอกระบวนการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ โดยกล่าวว่า ผู้เรียนที่มีสมรรถนะจะสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปประยุกต์กับการปฏิบัติงานจริงได้ดีและเกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นบทบาทผู้สอนต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะและสร้างโอกาสให้ได้นำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่ตนมีไปใช้ในการลงมือปฏิบัติจริงต่อยอดความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการสอนหรืออบรม ดังนั้น ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะของผู้เรียนต้องถูกนำมาใช้ให้เกิดสมรรถนะที่จะนำไปสู่นวัตกรรมในอาชีพ การโค้ชเป็นเครื่องมือหรือแนวทางที่ผู้สอนหรือผู้อบรมสามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้กับผู้เรียน

พลังที่ 3 คือ 6 ก้าวอย่างแห่งการเรียนรู้สันติกระบวนการทัศนด้วยสติ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ไร้ใจเบิกบาน เป็นสุข 2) ปรับเลนส์ตาและเปิดหัวใจ 3) สันสเทือนความคิดด้วยพลังบวก 4) แผนที่การเรียนรู้วิถีแห่งสันติ 5) กระเจกสะท้อนเพื่อการพัฒนาสร้างสันติภายใน 6) ก้าวอย่างเป็นพี่เลี้ยงอย่างมั่นใจสู่จุดหมายขยายพื้นที่สันติ โดยแต่ละขั้นตอนจะมีสติ (consciousness) เป็นกลไกกำกับความรู้ ตื่น เบิกบาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Wattanapradith, Seethong, Rojjanauthai and Areekul (2017) พบว่า การออกแบบกิจกรรมตามหลักการ ICT-PSS ควรเริ่มจาก 1) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ 2) การปรับเปลี่ยนมุมมองเพื่อชีวิตที่ดี 3) การสร้างแรงสันสเทือนทางความคิด 4) การปฏิบัติเพื่อสร้างการตระหนักรู้คุณค่าใน 5) การสะท้อนตนเอง และการพัฒนาก้าวต่อไป 6) ขยายพื้นที่แห่งความสุข และ 4 Happy life เกณฑ์ชี้วัดกระบวนการพัฒนาจิต และปัญญาแบบองค์รวมพบว่า ความสุข 4 ด้าน คือ (1) พัฒนากายให้เป็นสุข (2) พัฒนาพฤติกรรม การแสดงออกทางสังคมอย่างมีสุข (3) พัฒนาจิตใจเข้าถึงความสุขด้านใน (4) พัฒนาปัญญาโดยใช้ความสุขทำสิ่งที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สำหรับด้านการศึกษา องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปถอดบทเรียนเป็นพื้นที่ หรือเป็นกรณีศึกษาให้กับผู้จัดการเรียนการสอนด้านสังคมศาสตร์ ด้านศึกษาศาสตร์ ด้านพัฒนาสังคม ด้านสันติศึกษา หรือสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปต่อยอดองค์ความรู้ การนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาอื่น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นกระบวนการฝึกและสร้างการเรียนรู้นอกห้องเรียน ข้อจำกัดของการนำผลการศึกษาไปใช้ในพื้นที่อื่น ผู้ที่นำไปใช้ควรมีพื้นฐานด้านกระบวนการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาและมีพื้นฐานการเข้าถึงหลักคำสอนทางศาสนาต่างๆ เพื่อปรับให้สอดคล้องกับความเชื่อของกลุ่มที่จะนำไปพัฒนา

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนใจ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีหน่วยงานให้บริการประชาชนในส่วนภูมิภาค ควรนำผลการวิจัยนี้ไปถอดบทเรียน และศึกษาต่อยอดในกระบวนการเพื่อขยายผลองค์ความรู้ให้กับบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบงานเครือข่ายพี่เลี้ยงของชุมชน โดยนำวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นต้นแบบไปขยายผลในพื้นที่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัดและภูมิภาค เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายและพลังขับเคลื่อนการพัฒนางานให้สามารถขยายผลการสร้างชุมชนสันติสุขในพื้นที่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเจาะลึกในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การยกระดับสมรรถนะวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นเป็นวิทยากรตัวคูณประจำตำบล เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้ศึกษานำไปต่อยอดขยายผลและเพิ่มจำนวนวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นในชุมชน และอาจทำการทำวิจัยแบบระยะยาวเพื่อมุ่งหวังศึกษาผลติดตามการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

2.2 การสร้างเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ด้วยกลไกของวิศวกรสันติภาพท้องถิ่น เป็นการศึกษาวิจัยในบริบทแก้ปัญหาในพื้นที่โดยมีฐานองค์ความรู้เดิมที่ได้พัฒนาวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นต้นแบบ มาปรับใช้เพื่อให้เกิดผลเชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

References

- Pansuwan, A. (2014). *The Development of Community Leader Characteristics in Accordance of Phranakhonsriyuthaya*. (Doctoral Dissertation). Graduate school: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phra Dharmapitaka (P. A. Payutto). (2001). *Buddhist methods of teaching*. (8th ed.). Bangkok: National Education Agency.
- Phra Promkhunaporn (P.A. Payutto). (2013). *Thai Educational Philosophy in the Buddhist Sector: Education Leader*. Bangkok: Phli Dhamm.

- Phramaha Hansa Dhammahaso. (2018). The Integration of the Knowledge in Field of Peace for Developing Peace Building Process in Thai Society. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(3), 1254-1266.
- Sandmann, L. R., & Vandenberg, L. (1995). A framework for 21st century leadership. *Journal of Extension*, 33(6).
- Sandmann, L. R., & Vandenberg, L. (1995). A framework for 21st century leadership. *Journal of Extension*, 33(6).
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. (2nd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Chantrawutikorn, S. (2019). *Study and Development of a Training Model Based on Threefold Training to Strengthen Ethical Leadership for Executive Officers and Team Leaders in an Organization*. (Doctoral Dissertation). Graduate school: Srinakharinwirot University. Nakhon Pathom.
- Wattanapradith, K., Seethong, K., Rojjanauthai, S., & Areekul, C. (2018). *The Holistic Development of Mind and Wisdom: Documentary and Research Synthesis* (Research Report). Ayutthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Wattanapradith, K. (2016). Peace Community in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Peace Community in Conflict Areas. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(Special), 13-24.
- Wongyai, W., & Phatphon, M. (2019). *The Coaching for competencies*. Bangkok: Center for Innovation, Curriculum and Learning Leadership.
- Singmatr, S., Meemana, P., & Kaewin, D. (2017). *Leadership traits of the Executive in the 21st century*. Retrieved December 21, 2020, from <http://gs.rmu.ac.th/grc2017/fullpaper/file/PS-O-01.pdf>.